

't Het nog nooit zo donker west'. Fotograaf Hans Sas weet op sublieme wijze de relatie te verbeelden tussen de liedteksten van Ede Staal en het Groninger landschap.

t Liekt zo mooi, dat laand mit aal zien kleuren

Fotoboekje van Hans Sas

WARFHUIZEN - Bij de muziek van Ede Staal heeft de bekende fotograaf Hans Sas uit Warfhuizen zeven indrukwekkende foto's gemaakt, die ter gelegenheid van de tentoonstelling Ode aan Ede in boekvorm verschijnen. Het boekje heet: Mien Hogelaand.

Hans Sas heeft zeer goed geluisterd naar de muziek van Ede Staal, voordat hij op pad ging met zijn camera. De liedjes die hem het meest aanspraken waren: 't Het nog nooit zo donker west', 'Doar bluit mien eerappellaand' en in het bijzonder 't Hogelaand'. Aan de hand van de teksten maakte Sas een selectie en dat resulteerde uiteindelijk in zeven landschapsfoto's, waaronder een panoramafoto. De afbeeldingen worden vergezeld door fragmenten uit de liedjes van Ede Staal.

Zowel het fotoboek 'Mien Hogelaand' als 'Herinneringen aan Ede Staal' zijn gemaakt door Grafische Industrie De Marne in Leens. Na de opening van de tentoonstelling Ode aan Ede zijn ze verkrijgbaar in museumboerderij Verhildersum te Leens.

Mien aigen toal

LEENS: Ede Staal zingt 'wat moakt het oet' als hij het bijvoorbeeld heeft over 'onkruid' of 'roet'. De teneur van het lied is dat het er niet toe doet wat het Groningse woord voor iets is, als het maar Gronings is. Alle varianten zijn goed.

Maar... hoe zit dat met dat Gronings taalgebruik in het algemeen? Verdwijnt het Gronings? Of blijft het en hoe dan wel? Vastgesteld kan worden dat er momenteel een echte opleving is wat belangstelling voor de Groningse taal en in het algemeen de Groningse cultuur is. Organisaties als de Stichting Kostverloren doen al jaren goed werk in met name Meertmoand Dialectmoand. Het tijdschrift Toal en Taiken heeft een ongeken aantal abonnees. Het toneelgezelschap Waark trekt volle zalen.

De tentoonstelling 'Ode aan Ede' gaat aan deze belangstelling niet voorbij. Wie, - het kan daar ter plekke -, Ede's liedjes goed beluistert zal zijn taalgebruik bijzonder noemen. De

zanger die op verschillende plaatsen in de provincie heeft gewoond, voegde elementen uit de dialectvarianten samen tot een volstrekt eigen taal.

Dat gegeven is terug te vinden op de tentoonstelling. Aan de hand van woorden en uitdrukkingen die Ede Staal in zijn liedjes gebruikte kan iedere bezoeker zijn kennis van het Gronings testen. Dit door Nederlandse woorden of omschrijvingen ervan vertalen in het Gronings. Via een ingenieus systeem kan hij meteen controleren of het overeenkomt met Ede's woordgebruik.

Dat taal leeft en meeverandert met maatschappelijke ontwikkelingen en andere invloeden van buitenaf zal vermoedelijk ook duidelijk worden. Een wedstrijd om Groningse vervangers te bedenken voor algemeen aanvaarde Engelse of Franse 'insluipsels' leverde meer dan 400 nieuwe woorden op. Blijft de vraag: wat zou Ede Staal gedacht hebben van 'pokkelwaarmer' of 'kuierkaar'?

Herinneringen aan Ede

LEENS - Het boekje 'Herinneringen aan Ede Staal' dat ter gelegenheid van de tentoonstelling 'Ode aan Ede' uitkomt, past precies in het thema. Ook dit is een eerbetoon aan de onovertroffen Groninger zanger. Geschreven door familieleden, vrienden en anderen die zich nauw betrokken voelen. Het aardige is dat alle schrijvers zo'n onderwerp hebben gekozen dat de bundeling een prachtig compleet plaatje van Ede oplevert. Zo schrijven de zoons vanzelfsprekend over wat hij als vader voor hen heeft betekend. In plaats van 'Moi' is het nu 'Hoi' of 'Hallo'. Dat Ede Staal zijn jeugd grotendeels in Leens doorbracht wordt duidelijk door het verhaal van zijn Leenster jeugdvriend, nu Tweede Kamerlid Flip Buurmeijer die 'De weg terug' ging. Ook Dirk van der Heide, beheerder van de Museumboerderij Verhildersum, heeft het over Leens. Jur Engels, ambtenaar cultuur van de gemeente Leek belicht Ede's carrière en RTV-Noord-directeur Roel Dijkhuis schrijft over de relatie van Ede Staal met Radio Noord. Dichter Peter Visser gaat 'Internationaal', schrijver Kees Visscher is geraakt door 'de stem' van Ede en dichter Henk Puister zocht en vond 'Inspiratie in stationsrestauratie.'

C.d.K. Hans Alders die de expositie vrijdag opent, verzorgt het voorwoord in het boekje, terwijl Verhildersums directeur-conservator Jacqueline Clements een toelichting geeft op de tentoonstelling.

Tenslotte is er ruimte overgelaten voor de kopers van het boekje om hun eigen herinneringen aan Ede erin te noteren.

Herhaling documentaire

LEENS - De documentaire 'Ede Staal' wordt opnieuw uitgezonden.

Dat gebeurt op zondagmiddag 2 april om 15.35 uur op Nederland 3.

De documentaire werd in 1996 gemaakt door de RVU educatieve omroep. Regisseur David Blitz en programmamaker Henk van Middelaar maakten een portret van de Groningse zanger. Ze zochten zijn familie op om een beeld te krijgen van hem. Zijn vrouw, de studietechnicus en andere betrokkenen komen aan het woord om te vertellen over hun contact met de zanger, die ze als een van de meest bijzondere uit hun leven ervoeren. De documentaire bevat tevens unieke amateurbeelden van een optreden.

Tentoonstelling

Vanaf 1 april t/m
26 november 2000
Museumboerderij
Verhildersum
in Leens

